

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Milieu en Mobiliteit

DATUM	31-3-2020	REFERENTIE	W. Wijsman
ONS NUMMER	82056FEB7	DOORKIESNUMMER	030-2583131
NUMMER PS	2020MM49	E-MAILADRES	Wim.wijsman@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	geen	PORTEFEUILLEHOUDER	Schaddelee

Onderwerp Statensbrief:
Aanpak Eikenprocessierups provincie Utrecht

Voorgestelde behandeling:
Ter kennisname

Geachte dames en heren,

Inleiding

De Eikenprocessierups, die voorkomt op eiken veroorzaakt bij het vervellen op grote schaal haartjes die huidirritatie, jeuk en ernstigere overlast in mond en ogen veroorzaken. Een afdoende aanpak langs de provinciale wegen is nodig om de klachtenafhandeling te stroomlijnen, overlast te minimaliseren en schade aan de natuur bij beheersing van de EPR-overlast te beperken.

Voorgeschiedenis

In 2019 was er sprake van een sterke toename van overlast van de eikenprocessierups (EPR) en meldingen daarover bij de provincie Utrecht en andere weg- en terreinbeheerders.

Essentie / samenvatting:

De wegenbeheerders van Rijkswaterstaat, provincie, gemeente en waterschappen zijn er zelf verantwoordelijk voor om maatregelen te treffen om de overlast van de EPR langs hun eigen infrastructuur te beperken. De overlast doet zich vooral voor op de Utrechtse Heuvelrug en de overgangen naar het Kromme Rijngebied en de Vallei en plaatselijk langs de Vecht. Om ook in 2020 de overlast langs de provinciale wegen te beperken lijkt continuering van de huidige aanpak, nog de meest acceptabele oplossing.

Mogelijke oorzaken

De oorzaak van de verspreiding van de EPR ligt mogelijk in een combinatie van:

- zachte winters;
- de inrichting van ons landschap met lange eikenlanen waarlangs de vlinders zich verspreiden;
- het tekort aan natuurlijke vijanden die de populaties kort kunnen houden en;
- het ontbreken van jaarrond aanwezige kruidenrijke randen in het landelijk gebied en in wegbermen, met geleidelijke overgangen naar bos en struweel, beperkt het voorkomen van natuurlijke vijanden zoals sluipwespen, zangvogels en vleermuizen.

NB. De eikenlanen zijn overigens belangrijk voor zowel natuur als landschap. De aanwezigheid is daarmee geen punt van discussie.

Het inzetten op het stimuleren van de natuurlijke vijanden van de EPR wordt landelijk genoemd als een oplossing voor de lange termijn. Als eerste aanzet is de provincie Utrecht in 2019 gestart met een pilot met het plaatsen van mezenkasten in een aantal eikenbomen. Ook kijkt de provincie Utrecht mee op de pilot van de provincie Noord-Brabant die vanaf begin 2019 langs provinciale wegen vier proeflocaties heeft ingericht om meer rupsetende vogels en andere natuurlijke vijanden aan te trekken.

Minister Schouten heeft het Kennis en Adviescentrum Dierplagen de taak gegeven om in 2020 nieuwe bestrijdingsmethoden te onderzoeken. <https://www.kad.nl/nieuws/kad-wordt-landelijk-centrum-voor-eikenprocessierups/>. Op dit moment is nog niet duidelijk of dit doeltreffende maatregelen oplevert om de komende jaren in te investeren.

Aanpak overlast EPR 2020

Zoals voorgaande jaren start de provincie Utrecht in april met het preventief bestrijden van de EPR door het besproeien van ruim eiken langs provinciale wegen met een biologisch bestrijdingsmiddel. De ervaring uit voorgaande jaren heeft geleerd welke bomen favoriet zijn bij de processierupsen. De te behandelen bomen staan voornamelijk langs de provinciale fietspaden en parallelwegen, omdat de contactkans tussen rupsen en voorbijgangers daar het grootste is. Waterwingebieden, bebouwde kommen en bekende vlindertrekzone 's zijn uitgesloten van preventieve behandeling. Deze bomen die geen preventieve behandeling hebben gekregen, worden vervolgens nauwlettend in de gaten gehouden en eventuele nesten worden op milieuvriendelijke wijze opgezogen en verbrand.

Aanvullend hierop gaat de provincie in 2020 de volgende maatregelen nemen:

1. Stroomlijnen van de afhandeling van klachten en meldingen EPR via het Centraal Servicecentrum (CS)
2. Terugdringen van de effecten van de bestrijding van de EPR op andere diersoorten
3. Uitbreiden van natuurvriendelijke beheersingsmethoden

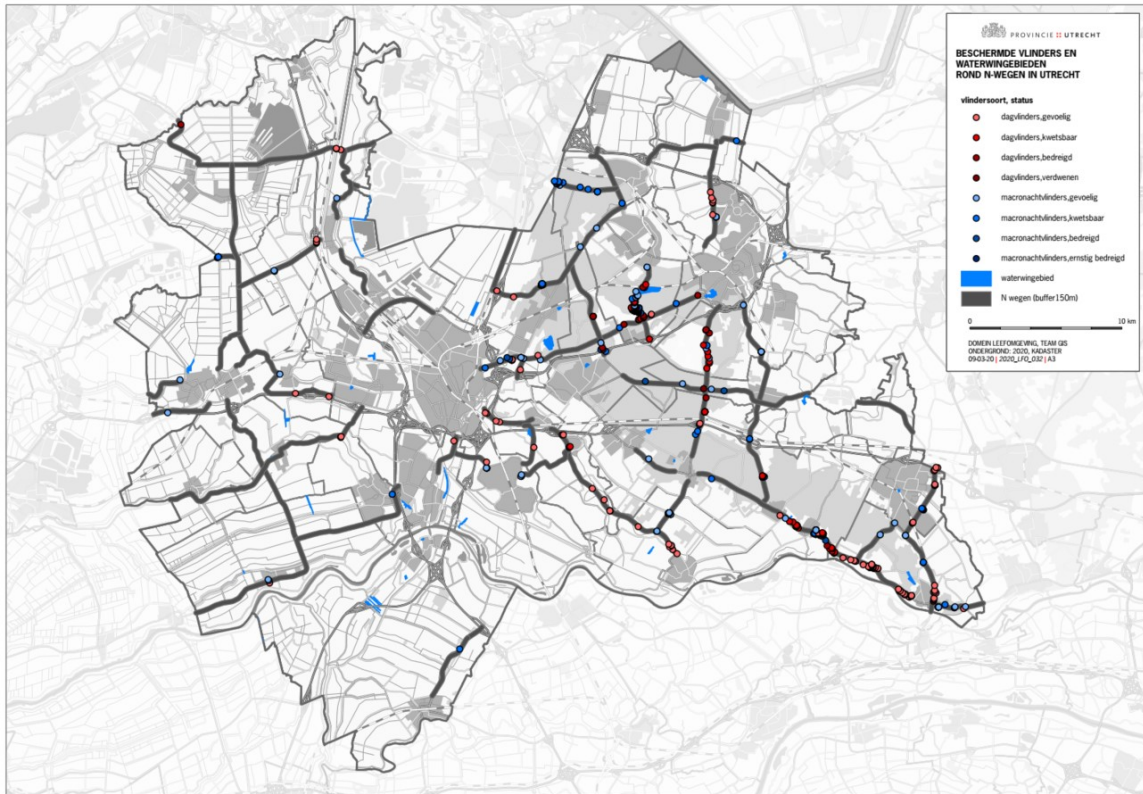
1. Stroomlijnen van de klachten en meldingen EPR via het Centraal Servicecentrum (CS).

De vele vragen en klachten over de EPR die bij de provincie binnenkomen, worden bij het CS opgevangen, geregistreerd en afgehandeld, zoals dat nu al gebeurt met verkeersklachten. Een mailadres is inmiddels aangemaakt: processierups@provincie-utrecht.nl

De provincie presenteert zich in de communicatie nadrukkelijk niet als centraal meldpunt EPR, maar pakt zaken aan waar zij zelf voor aan de lat staat en verwijst door naar andere wegbeheerders als het geen provinciale weg betreft. Als het wel over een provinciale weg gaat, dan wordt de aanpak van de provincie uitgelegd en worden er extra maatregelen uitgevoerd als dat nodig is. De provincie stemt bij de bestrijding af met naastgelegen wegbeheerders en terreinbeheerders. De externe communicatie wordt in overleg met het team Communicatie geoptimaliseerd, waarbij we verschillende kanalen in samenhang gebruiken. De registratie van de vragen- en klachtenafhandeling nemen we mee als leerpunt.

2. Terugdringen van de effecten van de bestrijding van de EPR op andere diersoorten

De provincie laat in twee rondes, op trajecten met overlast EPR, net als in voorgaande jaren, preventief spuiten met een bacterieel middel. Er is een actuele kaart gemaakt van routes waar niet gespoten wordt om beschermde en bedreigde vlindersoorten te sparen. De kaart is t.o.v. 2019 geactualiseerd aan de hand van beschikbare faunagegevens. Daarmee wordt voldaan aan de gedragscode Wet natuurbescherming, op basis waarvan de provincie beheer- en onderhoudswerkzaamheden aan de provinciale wegen uitvoert.

De provincie doet daarnaast aan nabehandeling, op grond van veldbezoeken en klachtenmeldingen, door op locaties met blijvende overlast de nesten, door een gecertificeerd bedrijf op te laten zuigen. Maatregelen worden alleen daar uitgevoerd waar overlast ontstaat, dus veelal op trajecten met fietsers en wandelaars, bij parallelwegen, bushaltes en fietspaden.

N408 Nieuwegein

3. Uitbreiden van natuurvriendelijke beheersingsmethoden

Natuurvriendelijk bermbeheer

De toegepaste bestrijdingsmethode met een bacterieel middel is niet selectief voor de EPR, maar tast ook rupsen van andere vlindersoorten aan op de behandelde eiken. De maatregel wordt in opdracht van de provincie uitgevoerd door een gecertificeerde aannemer. De provincie heeft vanuit haar Natuurbeleid, Natuurvisie 2017, supplement Biodiversiteit een taak in het behoud van de biodiversiteit. In het Coalitieakkoord 2019- 2023 is opgenomen om het ecologisch bermbeheer verder uit te breiden. De provincie gaat daarom het natuurvriendelijk bermbeheer optimaliseren om daarmee de ontwikkeling van natuurlijke vijanden van de EPR te stimuleren. Als dat werkt dan kan het gebruik van het bestrijdingsmiddel omlaag.

De aanpassingen van het bermbeheer bestaan uit het laten staan van een deel van de vegetatie bij zowel de zomer- als de najaarsmaaibeurten. Ook zal de vegetatie rond de stammen van de bomen blijven staan. Daarmee blijft er voldoende dekking en voedsel voor diverse insectensoorten waaronder ook natuurlijke vijanden van de EPR om de zomer- en najaarsmaaibeurten te overleven. Meterstroken direct langs de weg, uitzichthoeken en wandelpaden langs de Nwegen zijn daarvan uitgezonderd i.v.m. de verkeerveiligheid. Vooral in bredere bermen en onder bomenlanen biedt deze aanpak naar verwachting kansen. Door deze wijze van beheren komen de bredere bermen er 'anders' uit te zien. De provincie zal dat in haar communicatie meenemen.

Pilot nestkasten

In 2019 zijn in de eiken langs de N199 bij Amersfoort, tien nestkasten opgehangen voor mezen die de EPR als voedselbron gebruiken. Op één na waren alle kasten bezet. Deze aanpak wordt verder uitgebouwd door op nog eens tien locaties langs provinciale wegen met veel overlast in totaal honderd mezenkasten op te hangen. De bezetting van de nestkasten wordt bijgehouden in 2020. Overigens is o.a. bij Amerongen langs de N225 geconstateerd dat particulieren op ruime schaal nestkasten ophangen. De provincie waardeert deze particuliere initiatieven. Waar dat geen gevaar oplevert voor het verkeer kunnen de nestkasten blijven hangen.

Monitoring van de klachtenafhandeling

De afhandeling van klachten en meldingen wordt door het CS bijgehouden op een waarnemingsformulier. Aan het eind van het EPR-seizoen volgt een evaluatie. De conclusies en aanbevelingen worden meegenomen bij de aanpak voor 2021.

Natuurmonitoring

Natuurmonitoring, specifiek gericht op de EPR en effecten van de bestrijding daarvan op andere vlindersoorten valt niet binnen de scope van de provincie Utrecht. De provincie volgt wel de ontwikkelingen en onderzoeken ten aanzien van het verder beperken van de overlast veroorzaakt door de EPR en de kennis die anderen partijen opdoen, zoals de Vlinderstichting, Wageningen Universiteit & Research WUR, en het Rijk. Passende aanbevelingen zullen waar mogelijk overgenomen worden. Met name het natuurvriendelijke beheer, waarmee natuurlijke vijanden van de EPR gestimuleerd kunnen worden, lijkt kansrijk.

Wat kan deze aanpak opleveren?

1. Een efficiëntere en klantvriendelijke afhandeling van klachten en meldingen waarbij eenduidige en heldere informatie over de rol van de provincie als weg- en natuurbeheerder wordt meegenomen.
2. Terugdringen van de overlast veroorzaakt door de EPR.
3. Terugdringen van negatieve effecten van bestrijding van de EPR op andere vlindersoorten.
4. Uitbreiding Natuurvriendelijk bermbeheer met meer bloemen en insectenleven langs de bermen, oevers en sloten.

Financiële consequenties

Ja, er is in de begroting in voorzien.

Vervolgprocedure / voortgang

De resultaten van deze aanpak zullen meegenomen worden in de voorjaarsnota 2021.

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten
Kennismemen van de voorgestelde aanpak Eikenprocessierups.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,